

Hur kan vi få fler entreprenörer och innovationer?

BOKANMÄLAN

Om man i dag skulle be entreprenörsforskare att namnge vilka de ansåg vara de mest inflytelserika nationalekonomerna inom fältet så talar mycket för att Josh Lerner vid Harvard Business School skulle komma mycket högt på en sådan lista. Lernalers starka ställning bekräftas också av att han är 2010 års mottagare av Global Award for Entrepreneurship Research för sina banbrytande bidrag ”bringing together the fields of finance and entrepreneurship in the form of entrepreneurial finance” och ett antal ”important contributions in the area of entrepreneurial innovation”; se vidare Braunerhjelm och Parker (2010).

Lerner har sedan början av 1990-talet gjort en rad centrala bidrag (ofta i samarbete med Paul Gompers men också med andra) som starkt påverkat synen på venture capital-finansiering och den betydelse innovationer och (högteknologiskt) nyföretagande har på ekonomins förnyelseförmåga och därmed på välståndsutvecklingen. Inom ramen för National Bureau of Economic Research har han också organiserat två arbetsgrupper (Entrepreneurship och Innovation Policy and the Economy), vilket haft stor betydelse för att föra in entreprenörselementet i nationalekonomins huvudfåra.

Entreprenörskap och innovationer har också fått ett stort genomslag i den ekonomisk-politiska diskussionen i hela västvärlden. Jag deltog själv i en

stor regeringssatsning under 2002–03 under namnet Samverkan för Innovationskraft. Processen involverade över 200 nyckelpersoner inom regering, forskning, företagande, fackföreningar, berörda myndigheter och departement. Arbetet leddes direkt av statsråden.¹ Globaliseringsrådet (2009) gav också stort utrymme för innovationer i sin analys och hösten 2009 lanserade Ingenjörsvetenskapsakademien sitt stora projekt Innovation för tillväxt där visionen är att ”Sverige ska bli världens bästa miljö för innovationer”.

Hur ska då detta åstadkommas? Vad ger forskningen för vägledning? Forskningen är mångfasetterad och täcker en rad aspekter, vilket gör det utomordentligt svårt att ”koka ner” resultaten till entydiga policyförslag. Det är därför synnerligen välkommet att Josh Lerner väljer att stiga ner från det akademiska elfenbenstornet och i en ny bok – *Boulevard of Broken Dreams: Why Public Efforts to Boost Entrepreneurship and Venture Capital Have Failed and What to Do about It* – försöker destillera fram de viktigaste lärdomarna från forskningen hittills på det innovationspolitiska området. Inte minst viktigt är att han grundligt behandlar frågan om regeringar och andra offentliga organ på olika nivåer kan göra något och i så fall vad.

Oräkneliga politiker, opinionsbildare och intressegruppsföreträdare från jordens alla hörn har under senare år ställt sig frågan: Hur kan vi bli mer som Silicon Valley? Oräkneliga miljarder har också hämtats ur offentliga budgetar för projekt som förväntas leda mot detta mål. Lerner dokumenterar ett antal sådana projekt – några lyckade, de flesta misslyckade. Även om det går att peka på offentliga satsningar som ex post ka-

Josh Lerner: *Boulevard of Broken Dreams: Why Public Efforts to Boost Entrepreneurship and Venture Capital Have Failed – and What to Do about It*, Princeton University Press, 2009, 229 sidor, ISBN 978-0-691-14219-7.

¹ Tillsammans med Metalls utredningschef Ola Asplund och docent Thomas Andersson utgjorde undertecknad den s k Innovationspolitiska Expertgruppen (IPE) inom denna process. Vår slutrapport (Andersson m fl 2002) publicerades genom Verket för Innovationssystem (VINNOVA).

talyserat framväxten av dynamiska entreprenöriella miljöer, går det ändå inte att dra slutsatsen att direkta offentliga insatser kan förväntas ha en positiv effekt på innovationsförmåga och entreprenörskap.

Lerner diskuterar vanliga misstag i samband med offentliga åtgärder som griper in direkt i den entreprenöriella processen: tidshorizonten är för kort, de stöder företag, branscher och regioner som privata aktörer är skeptiska till och offentliga stödprogram ger aktörerna felaktiga incitament genom att minska eller helt ta bort nedsidan vid misslyckanden.² Även om Lerner säger sig vara positiv till direkta offentliga insatser förutsatt att dessa är utformade så att de ”reflect an understanding of, and willingness to learn from, the entrepreneurial process” (s 16), så kan en läsare av Lerner bok knappast undgå att ställa sig tveksam till om det i praktiken är politiskt möjligt att utforma programmen enligt en sådan princip. Kanske är de politiska och entreprenöriella processerna allt för väsensskilda?

Däremot är Lerner solklar på en punkt: politiken har en avgörande betydelse genom att säkerställa att spelreglerna – ibland kallade de institutionella ramvillkoren – befrämjar ett produktivt entreprenörskap inklusive en sofistikerad venture capital-industri. Politikens huvuduppgift blir således att ”kratta i manegen” för att använda det uttryck som Björn Rosengren nyttjade 1998 för att beskriva hur han som nytillträdd näringsminister såg på sin uppgift.

Här är det viktigt att notera att Lerner inte ser någon motsättning mellan påståendet att stora beställningar från det amerikanska försvaret och rymdprogrammet spelade en stor roll för

framväxten av Silicon Valley och flera andra entreprenöriella högteknologiska kluster i USA och att en god entreprenörspolitik är generell snarare än riktad och interventionistisk. Att offentliga beställningar skapar förutsättningar för framväxten av entreprenöriella miljöer baserade på en privat kundbas kan inte tas till intäkt för att offentliga medel kan och bör användas för att strategiskt försöka skapa nya innovativa entreprenörmiljöer.

Om generellt verkande åtgärder för att underlätta framväxten av ett entreprenöriellt ekosystem bör prioriteras, vilka bör då de vägledande principerna vara för dessa? Låt mig kort rekapitulera de principer som Lerner lyfter fram som de allra viktigaste. Den första faktorn, som kanske är självklar men ändå bör nämnas, är att tillhandahålla en god infrastruktur i vid mening: bra vägar, flygplatser, utbildningsinstitutioner, en ändamålsenlig lagstiftning, ett effektivt rättssystem osv.

För det andra är det viktigt att inse att det är efterfrågan på riskkapital snarare än utbudet som är den trånga sektorn. Med andra ord: det viktiga är att utforma incitamenten på ett sådant sätt att drivkrafterna till produktiva entreprenörsinsatser stärks, vilket ökar efterfrågan på riskkapital. Däremot kan det ofta vara direkt skadligt att i stället lägga tyngdpunkten på åtgärder som ökar utbudet av riskkapital, t ex att via skatteincitament eller regleringar styra placerare att investera i venture capital. Konkret innebär detta att det är viktigare med låg beskattning av personaloptioner och reavinster vid aktieförsäljningar i onoterade bolag än med riskkapitalavdrag eller att offentliga medel via fondbildningar öronmärks för

² Jämför Svensson (2008) som i sin studie av kommersialisering av svenska patent finner att de entreprenörer som erhåller mjuka lån, dvs lån som skrivs av om kommersialiseringen misslyckas, lyckas sämre än de som endast erhåller lån på kommersiella villkor.

investeringar i entreprenörsföretag.³

För det tredje bör generella åtgärder förstärka de strukturer (branscher, företag, klusterbildningar) som tenderar att uppstå spontant på marknaden. De tendenser som kan observeras på marknaden bör vägleda även de offentliga insatserna och det är utomordentligt viktigt att offentliga insatser inte tränger undan privata finansärer eller finansierar entreprenörsföretag av låg kvalitet som saknar förutsättningar att dra till sig privata finansärer.

För det fjärde är det viktigt för varje nationell regering att ta intryck av det institutionella ramverk som visat sig framgångsrikt på andra håll. Detta bidrar också till att attrahera företag, riskkapitalister, entreprenörer och andra nyckelkompetenser utifrån. Även den entreprenöriella sektorn blir enligt Lerner allt mer globalt beroende av flöden av kompetenser och kapital över nationsgränserna. Boomen i den indiska IT-sektorn är ett exempel på detta. Motorn i utvecklingen utgörs i hög grad av indiska entreprenörer och riskkapitalister med bas i Silicon Valley.

Josh Lerner har skrivit en viktig bok för alla som är involverade i frågeställningar rörande hur regeringar, myndigheter och andra aktörer kan bidra till ett förmånligare innovations- och entreprenörsklimat. Boken är dessutom skriven på en abstraktionsnivå som gör budskapet lättillgängligt för icke specialister med många illustrativa exempel på både framgångsrika och misslyckade satsningar och policyåtgärder. Det är förredömligt att en världsledande forskare som Josh Lerner försöker ge en samlad

bild av kunskapsläget och dra slutsatser som kan ge viktig vägledning för politiska beslutsfattare, trots att det i många fall fortfarande saknas definitiva statistiska belägg för effekterna av många åtgärder. Vad som gör boken extra värdefull och ger ökad tyngd åt slutsatserna är att Lerner inte bara stöder sin argumentation på forskningsresultat från publicerade uppsatser utan använder sig av ett brett spektrum av kunskapskällor: ekonomisk-teoretiska resonemang, mikroekonomiska forskningsresultat, fallstudier och sin egen breda erfarenhet som rådgivare till nationella och delstatliga regeringar i entreprenörskaps- och innovationspolitiska frågor.

Magnus Henrekson

Professor och vd, Institutet för Näringslivsforskning (IFN)

REFERENSER

Andersson, T, O Asplund och M Henrekson (2002), *Betydelsen av Innovationssystem: Utmaningar för Samhället och för Politiken*, VINNOVA, Stockholm.

Braunerhjelm, P och S C Parker (2010), "Josh Lerner's Recipient of the Global Award for Entrepreneurship Research", *Small Business Economics*, under utgivning.

Globaliseringsrådets slutrapport (2009), *Bortom krisen. Om ett framgångsrikt Sverige i den globala ekonomin*, Ds 2009:21, Utbildningsdepartementet, Stockholm.

Ohlsson, L (2006), *Best Practice Venture Capital: Principles, Tools and Approaches for Investment, Strategy and Policy*, Ibis Förlag, Stockholm.

Svensson, R (2008), "Innovation Performance and Government Financing", *Journal of Small Business and Entrepreneurship*, vol 21, s 95-116.

³ Se Ohlsson (2006) för en närmare beskrivning av hur det amerikanska skattesystemet underlättar att ge starka incitament till entreprenörer och andra nyckelpersoner i venture capital-finansierade företag.